

Q.P. Code : 33090

[Time: 2 $\frac{1}{2}$ Hours]

[Marks: 75]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:
1. All questions are compulsory.
 2. Each questions carry 15 marks.

- Q.1. Attempt any two from the following : 15
- a) Discuss the characteristics of the Indian Labour Market
 - b) Explain the problems of child labour
 - c) What are the main recommendations of the 2nd National Commission on Labour.
- Q.2. Attempt any two from the following: 15
- a) Define Trade Union and discuss its functions.
 - b) Explain the evolution of the Trade Union movement in India.
 - c) What are the problems of Trade Unions in India?
- Q.3. Attempt any two from the following : 15
- a) Explain the causes of industrial disputes.
 - b) What is Collective Bargaining? Discuss its features.
 - c) What are the different forms of Workers' Participation in India?
- Q.4. Attempt any two from the following: 15
- a) What is Labour Welfare? Explain the principles of Labour Welfare
 - b) Explain the various social security measures adopted in India.
 - c) Discuss the impact of ILO conventions on Indian Labour Legislations.
- Q.5. Write short notes on any three of the following: 15
- a) Problems of female labour
 - b) Labour market reforms
 - c) Role of outside leadership
 - d) Measures to settle industrial disputes
 - e) Role of Labour Welfare Officer

Q.P. Code : 33090

[Time: 2 $\frac{1}{2}$ Hours]

[Marks:75]

Please check whether you have got the right question paper.

N.B: १. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

- प्र.१. खालीलपैकी दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १५
- अ) भारतीय श्रम बाजारांच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
- ब) बाल कामगारांच्या समस्या स्पष्ट करा.
- क) दुसऱ्या राष्ट्रीय मजूर आयोगाच्या महत्वाच्या शिफारशी कोणत्या?
- प्र.२. खालीलपैकी दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १५
- अ) कामगार संघटनांची व्याख्या द्या. आणि त्यांच्या कार्याची चर्चा करा.
- ब) भारतातील कामगार चळवळींची उत्क्रांती स्पष्ट करा.
- क) भारतातील कामगार संघटनांच्या समस्या कोणत्या ?
- प्र.३. खालीलपैकी दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १५
- अ) औद्योगिक कलहाची कारणे स्पष्ट करा.
- ब) सामुहिक सौदाशक्ती म्हणजे काय ? सामुहिक सौदाशक्तीच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
- क) भारतातील कामगारांच्या व्यवस्थापनातील सहभागाचे विविध प्रकार कोणते ?
- प्र.४. खालीलपैकी दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १५
- अ) कामगार कल्याण म्हणजे काय ? कामगार कल्याणाची तत्वे स्पष्ट करा.
- ब) भारतात स्वीकारलेले विविध सामाजिक सुरक्षा उपाय स्पष्ट करा.
- क) आंतरराष्ट्रीय कामगार संघटनेच्या परिषदांचा भारतीय कामगार कायद्यावरील परिणामांची चर्चा करा.
- प्र.५. खालीलपैकी कोणत्याही तीनवर थोडक्यात टिपा लिहा. १५
- अ) महिला कामगारांच्या समस्या
- ब) श्रम बाजार सुधारणा
- क) बाह्य नेतृत्वाची भूमिका
- ड) औद्योगिक कलह सोडविण्याचे उपाय
- इ) कामगार कल्याण अधिकाऱ्याची भूमिका
